

Наталія ШЕРТВИТЕНС

Голова Громади українців міста Вільнюс

Яків Головацький очима сучасника

Громада українців Литви, створена 35 років тому, з самого початку основними напрямками своєї діяльності визначила: об'єднати українців Литви з метою збереження та розвитку української мови і традицій, вивчення спільної історії Литви та України. Значну увагу приділено визначним діячам, які залишили свій слід в історії обох країн. З отриманих шкільних знань було відомо про вільнюський період життя Тараса Шевченка, і що у Вільнюсі похований Яків Головацький – професор, український мовознавець, етнограф, фольклорист, поет, перекладач, священник. Світлої пам'яті філологиня, перекладачка Надія Непорожня, працюючи у Вільнюському університеті вивчала діяльність Якова Головацького, писала монографію про його діяльність, але праця залишилася незавершеною, а її архіви недоопрацьовані. На численних заходах були акцентовані раніше визнані мовознавчі здобутки Якова Головацького, а також досліджені нею матеріали. Знаменно, що народжені одного року (1814 р.) назвичайно талановиті Тарас Шевченко і Яків Головацький проживали у Вільнюсі в різні роки і в різних історичних умовах, але їх оцінюють по-різному. І якщо Тарас Шевченко став символом нації, то Якова Головацького, який мав стати другим Шевченком в Галичині, тепер вважають зрадником української ідеї. Яків Федорович Головацький, відомий також під літературними псевдонімами Гаврило Русин, Балагур Яцько, Яцько Чепеленко, Галичанин, Ярослав Головацький, Я.Г-кій, Я.Г., Я.Ф., Я.Ф.Г., – народився 17 (29) жовтня 1814 р. на Бродівщині – у селі Чепелі Королівства Галичини та Володимирії, Австрійська імперія (тепер – Бродівський район Львівської області) в сім'ї греко-католицького священника. На прикладі життєвого шляху Якова Головацького можна дослідити, як значна більшість галицької інтелігенції та парохів Української греко-католицької церкви (УГКЦ) перейшли на позиції історико-культурної і мовно-духовної єдності українського та російського етносів, що неминуче привело Галичину до приєднання до Російської імперії. У доповіді представлено життєвий шлях і стисла характеристика наукового доробку Якова Головацького.

Ключові слова: *Яків Головацький, Україна, життєвий шлях, просвітництво.*

Григорій ДЕНИСИК

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Белігеративні ландшафти Поділля періоду Великого князівства Литовського

Досліджено белігеративні (від лат. *beligero* – вести війну) ландшафтні комплекси, що формуються у процесі підготовки та проведення воєнних дій. У XIII ст. за часів князівства Литовського були частково відновлені та побудовані нові белігеративні (фортеці, оборонні вали, оборонні лінії та укріплені пункти)

ландшафтні комплекси, які активно використовували для захисту Поділля від численних татарських нападів. Ці бєлігеративні ландшафтні комплекси не лише мали воєнними опорними пунктами, але й мали соціально-економічне значення, що сприяло розвитку господарства у межах Поділля, особливо його південних регіонів. Бєлігеративні ландшафтні комплекси часів Великого князівства Литовського частково збереглися й до наших днів і зараз являють собою оригінальні бєлігеративні ландшафтні комплекси, які з успіхом використовуються у туристично-рекреаційній, краєзнавчій, дослідницькій роботі як науковців, так і місцевих краєзнавців. Окремі з цих комплексів зараз функціонують як музеї під відкритим небом.

Ключові слова: *Поділля, Велике князівство Литовське, бєлігеративні ландшафти, фортеця, раціональне природокористування*

Анжела ШУКАНОВА

Полтавський національний педагогічний університет
імені Володимира Короленка

Закономірності геопросторового розміщення садіб сільського зеленого туризму на Полтавщині

На прикладі реєстру мережі «Українська гостинна садиба» громадської організації «Спілка сільського зеленого туризму України» з'ясовано закономірності геопросторового розташування садіб сільського зеленого туризму на території Полтавської області. 1. Два коридори субмеридіонального простягання, де розміщення садіб концентрується вздовж найбільших річок Полтавщини – Псла, Ворскли, Сули, які є притоками Дніпра. Наприклад, в долині р. Ворскли, від міні-готелю «Фортеця» і садиби «Щаслива оселя» на півночі до гостинної садиби «Золота сота» поблизу м. Полтави розташовано 8 із 16 або 50% включених до аналізу об'єктів. При цьому домінантами виступають селища міського типу – Котельва, Опішня, Диканька, які ми розглядаємо як центри розвитку сільського зеленого туризму. В Опішнянському центрі привертає до себе увагу ЕтноСадиба-музей «Лялина Світлиця», в якій туристам пропонують автентичні борщі з печі. 2. Один коридор субширотного простягання із північного-заходу на південний схід, де розташування садіб тяжіє до автомобільної дороги Е40 (Київ – Харків – Довжанський) та залізниці за напрямком Київ – Харків, яка проходить через місто Миргород (садиби «Бузина», «Козацький привал», «Киби́нська Садиба», «Покровська» та ін.). На сучасному етапі залишається не реалізований в сільському зеленому туризмі потенціал міста Решетилівки, званої як осередок народного ткацтва, килимарства та вишивання. Полтавщина має переваги центрального географічного положення в Україні по відношенню до міст-мільйонників, оскільки розташована в центрі трикутника найбільших за людністю міст – Київ-Харків-Дніпро та високо урбанізованих сусідніх областей. В сучасних реаліях